

Učiteljski tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. za inostranstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebej. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3112

Politika!

Politika je šolstvo rodila in razvila, politika ga je usmerjala in brezdvomno je, da ga bo tudi v bodoče vzdrževala po svojih načelih. Tako je bilo in tako bo.

Naravno je, da je pri političnem valovanju predvsem prizadeto tudi učiteljstvo kot nekaj sestavni del šolstva, če ne to, pa vsaj kot ustroj, ki je večkrat primoran voditi težnje časovnih gospodarjev. Ne moremo trditi, da bi to ne bilo vsaj v obče v skladu z interesi narodnega razvoja.

Le pogledimo skozi zadnje okno zgodovine — v odprt poljano naše preteklosti.

Kdo je pokopal pokojno Avstrijo? Ona sama, ki je izsilila orožje v roke svojim smrtnim sovražnikom. In to orožje je bila — šola.

Medtem, ko so se avstrijski narodi, prav za prav dežele — prerekale z državno vlado, kdo da naj šolstvo vzdržuje, so predvidni Čehi segli po nujenih pravicah in so z njimi polagoma ustvarjali temelje svoji osvobodilni politiki. Hoteli so v ta namen svobodno učiteljstvo, od države neodvisno, službo narodnim interesom, tedanji politiki čeških dežel. In ta politika je omogočila razpad in propast Avstrije.

Kaj pa mi Slovenci? Politika je razcepila naš mali narod v dva glavna tabora z malimi priveski, ki so se obežali na vrati zdaj temu, zdaj onemu, po dnevnih potrebah. Da se je razporedilo tudi učiteljstvo, ni prav nič čudno, saj se niti duhovščina ni mogla takoj prilagoditi novim političnim razmeram, celo po vojni ne, ko se je razsula sila naših predvojnih gospodarjev, danes politično ohromelih. Zgodovini smo zapustili boj za krušni § 55, avstrij. drž. zakona. Cankarjeve Hlapce in spomin na kranjske 25% politične doklade. Dejanja govore, tiskana so, nihče jih ne zabriše.

Srečnejša je bila Štajerska, — naš eldorado — kjer se je učiteljstvo vsaj v materialnem oziru gredo na pridobitvah dež. Lehrerbunda, dočim je moralo v obmejnih krajih prenašati težko breme nacionalnih borb z ondotnimi nemškutarji, ali pa se umakniti v šole CMD, naše najplemenitejše narodne ustanove, ki se pa naposled tudi ona sama ni mogla izogniti slov. političnim nesoglasjem.

Primorsko učiteljstvo je bilo gmotno na najslabši stopnji. Težave življenja pa je kljub temu prenašalo najlažje, ker narod ni bil še razcepljen v kulturnem oziru, pač pa je kot enotna falanga inteligence in preprostega ljudstva ustvarjal nepremagljivi branik obmoškega podeželja, svojega obstoja, kljub silnemu pritisku protežiranih Lahov in avstrijske uprave.

Letno se je učiteljstvo sestajalo na zborovanjih »Zveze slovenskega učiteljstva«, na edinem parlamentu vseslovenskega značaja. Ker je bilo vodstvo večinoma na Kranjskem, je naravno, prevladovala tudi kranjska politika. To politiko pa je vsak učitelj po svoje tolmačil ko najprimernejšo in je deloval na vseh poljih gospodarskega in kulturnega značaja.

Dočim se je del učiteljstva oprijel vladajoče stranke, se je drugi boril proti zlorabi zakonskih predpisov in neznošnemu nasilju, materialnemu in duhovnemu.

S politiko smo se tedaj prerili do Jugoslavije. Narodni sveti so prevzeli vlado. Šola je tedaj preokrenila na pota, ki jih je do tedaj le previdno označevala. Iz prvih dni navdušenja je politika polagoma prešla na predvojne poljane. Ljudstvo je vzklikalo zdaj temu zdaj onemu, kakršen je pač bil položaj. In v ta metež je morala tudi šola. Ne dolgo. Ustvarili smo znosne razmere, da ne bi propadla morala učiteljstva in da ne bi bili ogroženi moralni temelji vzgojnega svetlišča, narodne šole. Da smo imeli prav, nam svedoči januarski manifest, ki je s stvarnimi dokazi zdrobil politične stranke in ustanovil novo grupacijo, v kateri bi se lahko udejstvoval sleherni dosedanji politik, samo da bi bil resnično zdravih načel.

V državi je zavladal blagodejni mir. Mir, ki smo ga bili tako potrebni. Z dušo in srcem smo se oprijeli dela, drug ob drugem, ki smo si bili doslej tako tuji. Narod in njegove potrebe so nam vsem lebdele pred očmi. Ne dolgo. Prišlo so volitve. Učiteljstvu je bilo izrečeno priznanje. Tam pohvala, doma nova razcepljenost. Plemenito nacionalno stremljenje je bilo kronano z novo sovražnostjo. O vzrokih in posledicah mi ni treba razglabljati.

Tudi v naše vrste so padle medle sence. Dvigali so se ljudje, ki so bili ekstremnejših nazorov, delavoljni, teoretiki poleg praktikov. Branili smo jih, omadeževani smo bili, ker smo se držali stanovskih načel.

Dočakali smo občinske volitve, ki so sicer krajevne značaja, a jim je bilo dano

obče državno obeležje. Učiteljstvo je bilo na delu v komisijah in na frontah — v svesti si, da koristi s tem ugledu države.

Učitelj — idealist je moral doživeti, da so mu ljudje, ki je živel z njimi doslej v prijateljskih odnosih, ponoči demonstrirali, (kako, ne izrečem). Dočakati je moral, da so iste ljudi zbrali v novo fronto in ubili ali ubijajo njegovo delo, pred njegovimi očmi, v njegovo nečast.

Im sedaj še pogled v našo organizacijo! Potom vodstva je bila učiteljstvu ob volitvah prijavljena zahvala — od nje dobivamo navodila za ustanavljanje raznih združb, ki jih priporočajo posamezne grupacije, v tečajih se križajo nazori — ob strani molče ljudje, ki se po svojem prepričanju ne morejo izpostavljati. Po kongresu napadajo vodstvo, ker se je zavzelo za svojega predsednika, neoporečnega nacionalista, ob letu ga hvalijo, ker se je pridružio opoziciji, ne da bi bili dokazani pogrški izpred kongresa, — istočasno pa zahtevajo, da učiteljstvo ne sme povzročati nesoglasja med ljudstvom in da v organizacijo ne smemo vnašati politike. Kje je logika?

Učiteljstvo, ki pozna razmere v JUU, ne more verjeti, da bi ne bile v ozidju nesoglasij politične smernice, ki se jim bo nacionalno učiteljstvo slej ko prej zoperstavilo.

Naša organizacija je stanovska. Politike pa ne bi vlačili vanjo, če bi jo vodili po načelih grupacij, katerim sami politično pripadajo, kaj ne?

Bodimo vendar dosledni!

V organizaciji mora prevladati strpnost, ne samo navidezna, brez vsakršne osebne mržnje, v vsakem slučaju. Da bi sedaj tako bilo, ne moremo trditi. Sedanje vodstvo se sicer trudi, da vzdržuje ravnotežje, to so nam pokazali lanski počitniški tečaji. Vživi naj se le v težke razmere podeželskega učiteljstva, ki ga mečejo z brega v breg, dokler ne pade v sredino. Lažje je meščanom, lažje pridigovati, težje živeti.

Politika res ne spada v organizacijo, ker se stranke cepijo, krhajo načela in goje osebne sovražnosti.

Ni pa s tem rečeno, da bi politiki (brez razlike) ne smeli prisostvovati organizacijskim razpravam, ki so po večjem stanovsko-pravnega, gospodarskega in obče šolskega značaja. S svojim samostojnim in opravičenim nastopom bi lažje realizirali svoje zahteve, kakor pa s papirnatiimi resolucijami.

Najumestnejši je pa sklep, da učiteljstvo direktno poseže v javne korporacije. Mož na mestu, uspeh gotov. Doslej smo imeli le enega, ki je tudi kot politik — deželni poslanec, v besedi in dejanju ostal učitelj. Dejanja govore — o Ganglu.

Lahko je — kot učitelj biti politik, težje — kot politik ostati učitelj, še težje — kot politik nasprotovati politiki, nevredno pa človeka, poznati politiko, kadar jo rabi v zasebne svrhe. In teh — ni mnogo.

Josip Lapajne

Potek IV. banovinske skupščine JUU sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

(Nadaljevanje.)

SKLEPI ODSEKA ZA GOSPODARSKE IN SOCIALNE USTANOVE.

1. »Učiteljska tiskarna«: a) Ugotavljamo, da je občni zbor »Učit. tiskarne« v maju 1934. upošteval dolgoletne želje učiteljske organizacije ter izbral upravni in nadzorni odbor po njenih željah.

b) »Učiteljska tiskarna« je visoko aktivno podjetje. Z lastnim obratnim kapitalom bi bile vse ovire odstranjene. Zato poziva odsek vse učiteljstvo k pristopu, ker je sedanje stanje 200 zadržnikov v primeri s 4000 člani nesorazmerno. Delež znaša Din 250.— in vpisnina Din 10.— plačljivo v teku enega leta v obrokih, ki se pa obrestujejo po 6%. Prosimo zlasti sedanje zadržnike in ostale člane udruženja po srezih, da nabirajo nove priglasence. Ugled in napredek organizacije zadnjih 30 let je in bo tesno spojen z »Učiteljsko tiskarno«.

2. Naši domovi: a) Učiteljski dom v Mariboru: V razmeroma kratkem času je vresničil zamisel in prišel do lastnega krova. V teku dvoletnega smotrenega poslovanja penzionata si je pridobil tudi v izvenučiteljskih krogih dober sloves. Ker je dom danes za dijake že pretesen, poleg tega bo treba pristopiti tudi k rešitvi vprašanja takega doma za učiteljske hčere, ki so zaslužite še bolj potrebne, priporočamo pristop k zadrugi in nakup blaga iz založbe Učiteljskega doma v Mariboru.

b) Učiteljski dom v Ljubljani: Ugotavljamo, da so si upravni odbori društva za

Prvi učiteljski pevovodski tečaj



V dneh 14., 15., 16., 17. in 18. julija se je vršil prvi pevovodski tečaj, ki ga je organiziral artistski odbor Učiteljskega pevskega zbora JUU. Dolgo se je s takim tečajem odlašalo radi pomanjkanja finančnih sredstev, ki so potrebna za tak tečaj. Ob priliki dnevov mladinske glasbe pa smo prišli do denarnih sredstev, ki so nam omogočila organiziranje tečaja.

Ko se je na sestanku pevovodij mladinskih pevskih zborov 3. junija sklenilo organizirati tečaj, je artistski odbor UPZ prevzel to delo. Podroben načrt je sestavil gosp. prof. E. Adamič, kateremu se tem potom iskreno zahvaljujemo. Težje je bilo najti predavatelje, ki se v tem času ločijo od svojih učilnic ter gredo na počitnice.

Na oglas v »Učit. tovarišu« se je do 1. julija javilo 24 udeležencev. Do tečaja samega je to število naraslo na 54. Skoro vsi udeleženci so v svojih prijavah poročali, da vodijo mladinske in druge zборе. Kdor ni imel v mestu svojece, je našel udobno bivališče v Akademskem kolegiju, Ravnateljstvu Akad. kolegija se za gostoljubnost najljubneje zahvaljujemo.

Tečaj je otvoril v imenu sekcije JUU 14. julija ob 8. uri tov. Milan Pertot, nakar so se vrstila predavanja do 13. ure. Taka razvrstitev teoretičnih predavanj je bila vsak dan.

V nedeljo so se udeleženci udeležili koncerta mladinskega zbora v št. Vidu, ki ga vodi tov. Jovan in ga kritiki prištevajo med najboljše mladinske pevske zборе. Po koncertu je gosp. prof. M. Tome zaigral nekaj skladb na orgle ter tako praktično dopolnil svoje predavanje.

Zadnji dan tečaja so si tečajniki ogledali oder APZ ter se je tudi tu tečaj zaključil. Več udeležencev se ni moglo ločiti od ljubljanih predavateljev, posebno od gosp.

Fr. Marolta, ki je moral ponovno odgovarjati na številna vprašanja.

Univerzi kralja Aleksandra I. se za predavalnico zahvaljujemo.

Organizatorji tečaja so si zamislili tečaj kot propagandno teoretski, ki je dosegel svoj namen. Tako so nam zatrjevali tudi udeleženci sami. Prišli smo tudi do zaključka, da bo moral biti prihodnji tečaj daljši. Preden pa organiziramo prihodnji tečaj, se moramo obojestransko pripraviti. Udeleženci prihodnjega tečaja naj tekom leta proučijo katerokoli teoretsko knjigo o glasbi. (M. Bajukova: Pevska vadnica, P. Kozina: Pevska šola i. dr.) Ko bodo vsi pojmi jasni, bodo predavatelji bodočega tečaja to znanje poglobljali.

Učiteljski pevski zbor bo skupno s predavatelji na bodočem tečaju določil tvarino, ki se bo praktično obravnavala, vsak bo imel dosti časa za pripravo.

Še eno prošnjo imamo do udeležencev tečaja. Sporočite nam v začetku šolskega leta svoje misli o tečaju. Dobrodošli nam bodo razni nasveti, vprašanja i. dr.

Na tečaju so predavali naslednji gg.: prof. Angela Trostova: a) pevski organi; b) nastavek in zastave; c) pevske metode; — prof. Adolf Gröbming: O fonetiki; — prof. M. Tome: a) homofonski in polifonski stavki; b) glasbeno oblikoslovje; — prof. V. Ukmar: a) zgodovinske črtice glasbe; b) glasbena estetika; — višji kontrolor M. Rožanc: Sredstva za ponazorovanje glasbenega pouka; — prof. Fr. Marolt: a) o dirigiranju; b) praktične vaje.

Vsem gospodom predavateljem in gospej predavateljici se za njihovo veliko naklonjenost in delo iskreno zahvaljujemo. Istotako izrekamo najljubnejšo zahvalo Glasb. Matici, ki nam je rade volje odstopila predavalnico.

dohodek pride v prid učiteljskim domovom in organizaciji. Zaradi razvoja gospodarskih in trgovskih prilik v zadnjih par letih pa je njeno poslovanje zelo omejeno. Učiteljstvu priporočamo, da se je še nadalje poslužuje, ker je njen obstoj za naše ustanove izredne važnosti.

4. Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani in Učiteljskega gospodarskega in kreditna zadruga v Celju sta edina učiteljska denarna zavoda in nudita učiteljstvu po svoji možnosti pomoč.

5. Učiteljska samopomoč v Ljubljani je splošno znana učiteljska zadruga, ki ima 2570 članov. Zadruga zbira podporni sklad, iz katerega se od 1. julija 1934. podeljuje bolnim in v denarni zadregi nahajajočim s članom denarne podpore kot brezobrestna posojila. Zadruga je ustanovila starostni podporni sklad, ki se bodo iz njega krili članski prispevki za najstarejše zadrugne člane. Svoji prejemci ob smrti članovi posmrtnino, ki znaša danes okroglo Din 12.700.—, Učiteljska samopomoč je izplačala do danes na posmrtninah okroglo Din 2.700.000.—. Novi priglasenci se oglašajte pri zadrugnih poverjenikih po srezih, ali pa naravnost pri Učiteljski samopomoči v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

6. Učiteljska samopomoč za učiteljske otroke zasleduje iste cilje, kakor Učiteljska samopomoč in zavaruje otroke v starosti od 3. do 10. leta. V primeru smrti ali polnoletnosti izplača desetkratni znesek, kolikor ima tisti čas članov. Sedaj ima 250 članov.

7. Bolniško zavarovanje: Bolezen kaj pogosto nastopa v učiteljskih družinah. Učiteljstvo dravske banovine pa nima do sedaj nikake ustanove ali podporne zadruge, ki bi mu po možnosti olajšala težko stanje. Zadruga Učit. samopomoči ima podporni sklad z manjšim kapitalom, iz katerega podeljuje bolnim članom denarne podpore kot brez-